

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost elaborat de către Ministerul Justiției, avînd drept scop executarea Hotărîrii Curții Constituționale nr. 22 din 5 septembrie 2013 și remedierea carențelor legislative referitoare la funcționarea normelor privind independența judecătorilor.

Temei pentru inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege menționat a servit Hotărîrea Curții Constituționale nr. 22 din 5 septembrie 2013 prin care a fost declarată neconstituțională sintagma „și în cazul infracțiunilor specificate la art. 324 și art. 326 ale Codului Penal al Republicii Moldova” din art. 19, alin.(5), al Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în redacția Legii nr. 153 din 5 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, precum și art. II, pct. 13, alin. (3) din Legea nr. 153 din 5 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care s-a abrogat alin. (6) al art. 19 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

2.Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. Modificări la Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

La 5 iulie 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 153 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Potrivit art. II pct. 13 din legea menționată, alineatul (5) al articolului 19 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului a fost expus în redacție nouă, după cum urmează: *judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă și în cazul infracțiunilor specificate la art. 324 și art. 326 ale Codului penal al Republicii Moldova.*

Conform constatării Curții Constituționale, „atît prevederile articolului 19 alin. (5) din Legea cu privire la statutul judecătorului, cît și normele procesual-penale ce urmează a fi aplicate la reținerea, percheziția, aducerea silită a judecătorului nu prevăd expres care subiecți procesuali pot efectua acțiunile respective pînă la pornirea urmăririi penale. De asemenea, norma supusă analizei nu reglementează modul în care Procurorul General conduce sau efectuează controlul asupra efectuării acțiunilor date.”. Prin urmare, lacunele identificate de curte au motivat Curtea să constate neconstituționalitatea normei indicate.

Totodată, în opinia Curții „încuviințarea Consiliului Superior al Magistraturii *sau controlul de către Procurorul General* a acțiunilor procesuale efectuate de organele de urmărire penală în cazul reținerii, supunerii aducerii silite, arestării, percheziționării judecătorului constituie o anumită garanție care diminuează riscul abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și acuzațiilor false împotriva judecătorului de către persoane interesate”.

A. Curtea Constituțională a menționat incertitudinea vizavi de *cercul de subiecți competenți să aplice măsurile procesuale indicate în art. 19 alin. (5) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995*. În acest context, reiterăm că, conform art. 279 alin. (1) din Codul de procedură penală, „acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrîngere sînt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel”. Avînd în vedere că reținerea, aducerea silită, arestul, percheziția – toate sunt măsuri procesuale de constrîngere (sunt reglementate în cadrul Titlului V. „Măsurile procesuale de constrîngere”, care vine să reglementeze toate

măsurile de constrângere aplicabile în cadrul procesului penal), acestora, de asemenea, le este aplicabilă norma de la art. 279 alin. (5). Respectiv, fiecare dintre măsurile numite pot fi aplicate doar după pornirea urmăririi penale.

Suplimentar celor relevate supra, menționăm despre existența Recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 38 din 23 aprilie 2013, „Cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent pînă la declanșarea urmăririi penale”. Prin textul acestei recomandări, Curtea Supremă de Justiție menționează exhaustiv care sunt acțiunile care pot fi efectuate pînă la pornirea urmăririi penale, în lista acestora neregăsindu-se nici una din măsurile procesuale indicate în art. 19 alin. (5) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995. Mai mult ca atît, în temeiul art. 94 alin. (1) pct. 8) din Codul de procedură penală, efectuarea altor acțiuni procesuale, cu excepția celor indicate în recomandarea CSJ, pînă la începerea urmăririi penale nu se admite sub riscul excluderii probelor (datelor), fapt indicat, de asemenea în recomandarea numită.

Astfel, în virtutea celor expuse anterior, problema conturată de Curtea Constituțională privind posibilitatea realizării și subiecții competenți de aplicare, pînă la începerea urmăririi penale, a reținerii, aducerii silite, percheziției, arestului *este epuizată*.

Totuși, pentru a asigura o anumită garanție pentru diminuarea riscului abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și acuzațiile false împotriva judecătorului de către persoane interesate, dar și, reieșind din *particularitățile investigării cauzelor de corupție*, care solicită operativitate și confidențialitate în efectuarea acțiunilor procesuale, nedepășind limitele pct. 107 din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 22 din 5 septembrie 2013, proiectul propune ca, aplicarea reținerii, aducerii silite, percheziției sau a arestului, în cazul actelor de corupție și a celor conexe corupției, să se facă sub controlul Procurorului General, sau, după caz, a Procurorului General interimar, care urmează să se materializeze prin acordul scris al acestuia pentru dispunerea măsurilor menționate.

Pentru a crea premise de combatere a fenomenului corupției în complexitatea sa, precum și pentru a asigura o luptă eficientă cu corupția, în condițiile în care realizarea acțiunilor procesuale numite supra urmează să aibă loc cu acordul scris al Procurorului General sau, după caz, a Procurorului General interimar, se consideră oportun de a enumera expres și exhaustiv, infracțiunile în cazul cărora urmează să se aplice procedura respectivă. Or, nu este judicios de a trata în mod diferit unele componente de infracțiuni ce țin de corupție în raport cu altele. Astfel, infracțiunile respective (art. 243, 324, 325, 326, 327, 328, 330², 332, 370) sunt cele care vizează actele de corupție și actele conexe actelor de corupție, conform art. 16 din Legea nr. 90 din 25 aprilie 2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției.

Conform art. 28, alin. (4) din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, în absența Procurorului General sau în imposibilitatea de exercitare a funcțiilor sale, atribuțiile lui sînt exercitate de prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia, de un adjunct, în temeiul unui ordin emis de Procurorul General. Astfel, în vederea evitării situațiilor de blocaj al procesului penal din motivul vacanței funcției de Procuror General sau al imposibilității temporare a acestuia de a-și exercita atribuțiile, considerăm necesar de a specifica expres în cadrul proiectului faptul că realizarea acțiunilor procesuale menționate supra poate avea loc după caz și cu acordul Procurorului General interimar.

B. Un alt subiect care a fost abordat în hotărîrea Curții Constituționale este *răspunderea contravențională a judecătorilor*. Astfel, Curtea, în pct. 117, menționează despre un posibil pericol pentru independența judecătorului, în special în cazul examinării în instanță a contestațiilor asupra deciziilor de sancționare emise de agentul constatator, or, în acest caz, agentul constatator devine parte în procesul judiciar. Ținînd cont de remarcile Curții, dar, totuși:

- dorind să se mențină, pentru procesul contravențional, ideea de proces simplificat în

comparație cu procesul penal;

- reieșind din gravitatea net inferioară a faptelor contravenționale și a caracterului mult mai ușor al consecințelor juridice ale răspunderii contravenționale, decât cele ale răspunderii penale;

- precum și pentru a evita creșterea sarcinii instanțelor judecătorești;

proiectul vine cu unele excepții pentru procedura contravențională împotriva judecătorilor (alin. (5²) și (5³)) propuse pentru completarea art. 19 din nr. 544-XIII din 20 iulie 1995).

Astfel, prin derogare de la prevederile Codului contravențional care se referă la subiectul competent să examineze cauza și să aplice sancțiunea contravențională, se propune ca, în toate cazurile în care judecătorul refuză să semneze procesul-verbal cu privire la contravenție sau dacă acesta va solicita expres, prin mențiune în procesul-verbal cu privire la contravenție, examinarea cauzei de către instanța de judecată, procesul-verbal cu privire la contravenție, împreună cu materialele dosarului, să fie transmis pentru examinare și soluționare a cauzei instanței de judecată în raza teritorială a căreia își are sediul agentul constatator. În consecință, în cazul în care examinarea cauzei va fi de competența agentului constatator, iar judecătorul nu va avea obiecții sau nu va solicita examinarea cauzei sale de către instanța de judecată, soluționarea cauzei va rămâne în competența agentului constatator corespunzător.

Având în vedere că norma propusă acordă dreptul necondiționat judecătorului de a alege subiectul care să examineze cauza cu privire la fapta sa, se consideră că aceasta va asigura evitarea eventualelor abuzuri sau diminuări ale independenței judecătorului.

Totodată, în virtutea celor expuse la pct. 118 din hotărîrea vizată a Curții Constituționale, pentru a evita reținerea abuzivă a judecătorului, fapt ce ar putea constitui pericol pentru autoritatea și reputația acestuia, proiectul reglementează că, judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvîrșit o contravenție, urmează a fi eliberat imediat după identificare și întocmirea procesului-verbal de către agentul constatator. Dar, pentru a exclude impunitatea este necesar să se prevadă faptul că eliberarea să fie condiționată de întocmirea procesului-verbal.

II. Modificări la Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

A. În contextul modificărilor operate la Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995, s-a conturat necesitatea operării unor modificări și la Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, care sunt expuse mai jos.

Unul din obiectivele modificărilor operate în Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996 este ***uniformizarea textului normei de la art. 23 alin. (1) din legea în cauză cu cel al normei de la art. 19 alin. (5) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995***, în partea ce se referă la acțiunile procesuale pentru care Consiliul Superior al Magistraturii urmează să-și dea acordul, or, actualmente, normele în cauză indică acțiuni procesuale diferite.

B. Un alt subiect modificat este ***procedura de acordare a acordului de către Consiliul Superior al Magistraturii la propunerea Procurorului General***.

Pentru a asigura desfășurarea eficace și eficientă a procesului penal, în special în partea ce se referă la etapa urmăririi penale, se consideră oportun, de a fixa un termen exact în care Consiliul Superior al Magistraturii să se expună asupra propunerii Procurorului General sau, după caz, a Procurorului General interimar de a reține, aduce silit, aresta sau percheziționa judecătorul, precum și de a revizui procedura de refuz a propunerii în cauză. Astfel, în vederea asigurării respectării principiului operativității la investigarea infracțiunilor, consiliul urmează să examineze propunerea respectivă în regim de urgență, dar nu mai târziu decât în 2 zile lucrătoare

de la depunere.

Pentru a exclude eventualele tendințe corporatiste la examinarea propunerii Procurorului General contra unui coleg din același domeniu, adică a unui alt judecător, precum și pentru a elimina opinia predominantă în societate că judecătorii pot bloca orice tentativă de atragere la răspundere a colegilor lor, respectiv, pentru a garanta corectitudinea și obiectivitatea în acest proces, se propune ca refuzul propunerii de reținere, aducere silită, arestare sau percheziționare să se facă cu votul a 2/3 din membrii consiliului. Or, în caz contrar, ar putea exista situația când va fi suficient doar votul membrilor – judecători pentru a opri un proces penal împotriva unui coleg de breaslă, fapt care ar putea lăsa loc de neîncredere în obiectivitatea și corectitudinea Consiliului în lupta cu fenomenul infracțional în cadrul sistemului judecătoresc, respectiv, ar contribui la creșterea neîncrederii justițiabililor în sistemul național de justiție, care și așa este la un nivel foarte jos.

Pornind de la severitatea temeiurilor, foarte clar fixate de Codul de procedură penală, care determină imperativul aplicării unei sau altei măsuri, este necesar ca, consiliul să se expună foarte clar asupra *refuzului* aplicării acestora. Din aceste considerente, atunci când consiliul nu va prezenta o atitudine clară și determinată vizavi de propunerea Procurorului General, se va lăsa temei de a considera că nu există motive temeinice de refuz, atitudinea consiliului fiind apreciată ca o acceptare a propunerii Procurorului General.

Astfel, se va exclude posibilitatea consiliului de a bloca procesul prin simpla neinclușdere în ordinea de zi a examinării propunerii Procurorului General, se va exclude situația în care consiliul nu ar exprima un refuz expres față de propunerea respectivă. De asemenea, în acest fel se va evita blocarea procedurii de vot de către o minoritate din consiliu.

Pornind de la scopul menționat de către Curtea Constituțională, rezultă că consiliul trebuie să intervină nu pentru a da o apreciere temeiniciei acuzațiilor, calității materialelor prezentate sau pentru a se substitui instanțelor de judecată, care sînt unicele în drept să dea o apreciere probelor, ci pentru a examina dacă materialele prezentate de Procurorul General sînt suficiente pentru a considera că au fost respectate condițiile și circumstanțele prevăzute de Codul de procedură penală pentru dispunerea acțiunilor procesuale și dacă nu rezultă cu certitudine că învinuirea este evident nefondată.

C. Din perspective de tehnică legislativă, avînd în vedere amploarea modificărilor propuse la art. 23 din Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996, proiectul prezintă articolul în cauză într-o nouă redacție.

3. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea acestui proiect nu necesită resurse financiare suplimentare din bugetul de stat.

4. Impactul proiectului

Proiectul vine să excludă riscul posibilelor abuzuri sau condiționării premiselor pentru diminuarea independenței judecătorului, creînd, un cadru legislativ care să permită combaterea fenomenului infracțional, inclusiv al fenomenului corupției, în cadrul sistemului judecătoresc și care să corespundă standardelor impuse de Curtea Constituțională.